

KRONIKA DZIAŁALNOŚCI

MUZEUM HISTORYCZNEGO M. KRAKOWA

ZA ROK 1981

Rok 1981 był szczególnym w życiu naszego kraju. Duże ożywienie polityczne, dyskusje i polemiki, programy i hasła docierające do każdego, podziały zachodzące w jednolitych zdawałoby się zespołach, nadzwyczajny IX Zjazd PZPR, 2-etapowe obrady I Zjazdu NSZZ „Solidarność”, strajki i manifestacje — wszystko to tworzyło atmosferę napięć i huśtawkę nastrojów, od euforycznej radości i nadziei do lęku i niepokoju o dalszą przyszłość kraju.

Ten burzliwy czas nie pozostał bez wpływu na tok pracy Muzeum. Odkonano wiele zebrań, często dosyć gwałtownych, ale zawsze — mimo różnic zdań — wypełnionych głęboką troską całego zespołu o jak najlepsze wypełnienie przez naszą placówkę powierzonych jej zadań: dokumentacji i popularyzacji dziejów Krakowa.

Mimo wewnętrznych emocji zaplanowane na ten rok zadania zostały przez Muzeum wykonane. Zaobserwowano tylko pewien spadek frekwencji.

W ciągu tego roku szczególnie dużą popularnością cieszyły się szopki, które wzięły udział w czterech wystawach zagranicznych.

Wiele troski przysparzał ciągnący się remont budynku przy ul. Szpitalnej 21, co utrudniało znacznie normalne funkcjonowanie Oddziału Historii Teatru Krakowskiego. Podjęto też prace remontowe w budynku przy ul. Pomorskiej 2, gdzie ma powstać nowy oddział Muzeum, poświęcony dziejom Krakowa w okresie okupacji hitlerowskiej. Niestety, przydzielenie Muzeum tylko części postulowanych pomieszczeń nie pozwoli na pełne rozwinięcie opracowanej przez Muzeum koncepcji.

Dużo wysiłku włożono w przygotowania na Dni Krakowa, w trakcie których zainaugurowano obchody 200-lecia Sceny Narodowej w Krakowie, dużej wystawy pt. *Aktorowie Narodowi* mają honor zaprosić.

ZBIORY

Zbiory Muzeum wzbogaciły się o 624 eksponatów. Wśród nowo pozyskanych obiektów 140 to dary, 277 — przekazy i 204 — zakupy. W depozyt przyjęto trzy nowe obiekty. Na zakupy wydatkowano kwotę 2 506 130 zł.

Wśród zakupionych muzealiów najcenniejszymi są: portret Stanisława hr. Wodzickiego, mal. J. Brodowskiego, popiersie L. Nitscha, złotnika krakowskiego, gips nie sygn., szabla urzędnicza z okresu Wolnego Miasta Krakowa, projekty scenograficzne Tadeusza Kantora dla Teatru Cricot, kafel gotycki z XV w., szafa i zegar stojący — secesyjne, talerz ze sceną ofiarowania Izaaka, srebro, 1 poł. XVIII w.

Wśród darów i przekazów na uwagę zasługują: obraz przedstawiający Widok na Kopiec, mal. A. Malickiego z 1923 r., fotel z zapleczkiem wykonany wg proj. K. Frycza i stara kasa sklepowa używana przez sklep papierniczy Aleksandrowicza przy ul. Długiej 1. Przekazanie tych przedmiotów do Muzeum przez użytkowników profesjonalnie nie związanych z muzealnictwem jest wyrazem zrozumienia historycznej wartości przedmiotów codziennego użytku.

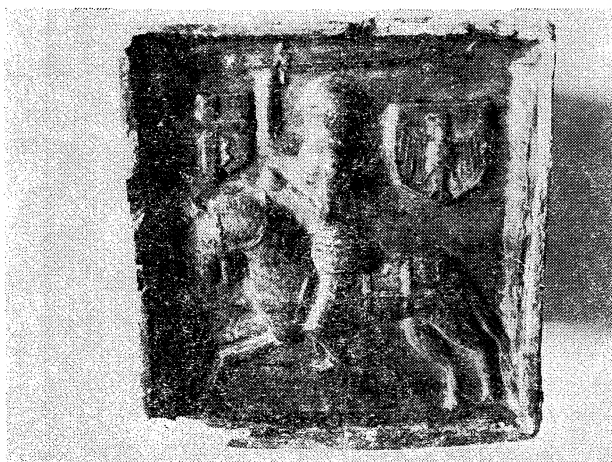
Do zbiorów bibliotecznych i archiwalnych nabyto 2169 woluminów, w tym 117 archiwaliów.

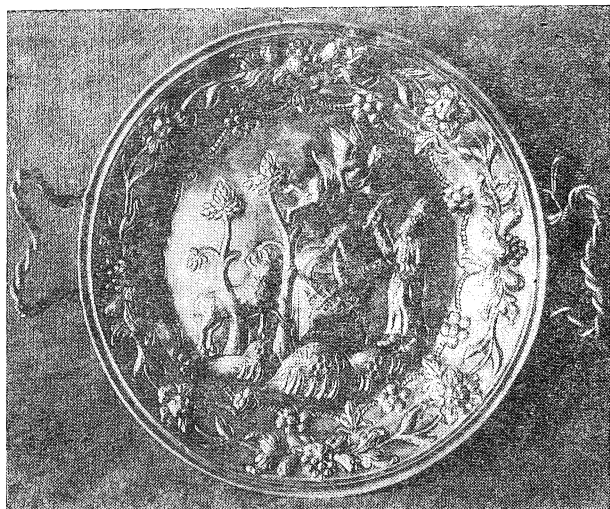
Komisja zakupu muzealiów odbyła 9 posiedzeń, a komisja wyceny darów, przekazów i depozytów 10 posiedzeń.

Jak co roku Muzeum organizując wystawy korzystało z życzliwości innych placówek wypożyczając od nich 467 eksponatów. Służyło również swoimi zasobami innym muzeom wypożyczając na organizowane przez nie wystawy 442 eksponaty.

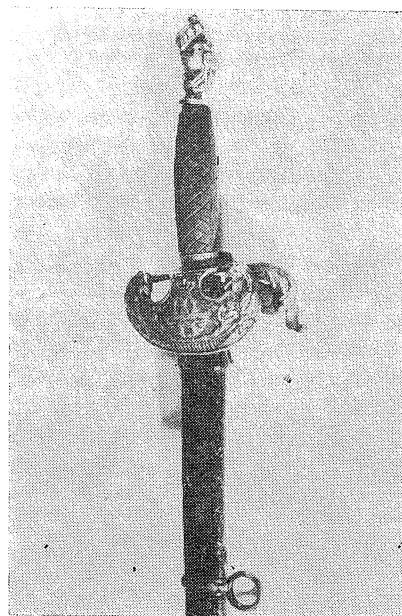
Wypełniając funkcje zabezpieczenia muzealiów pracownicy konserwatorskie wykonały szereg zabiegów przy wielu eksponatach. I tak pracownia konser-

1. Kafel gotycki z XV wieku

2. Talerz ze sceną ofiarowania Izaaka, srebro, 1 poł. XVIII w.

4. Szabla urzędnicza z okresu Wolnego m. Krakowa

3. Portret Stanisława hr. Wodzickiego, mal. J. Brodowski

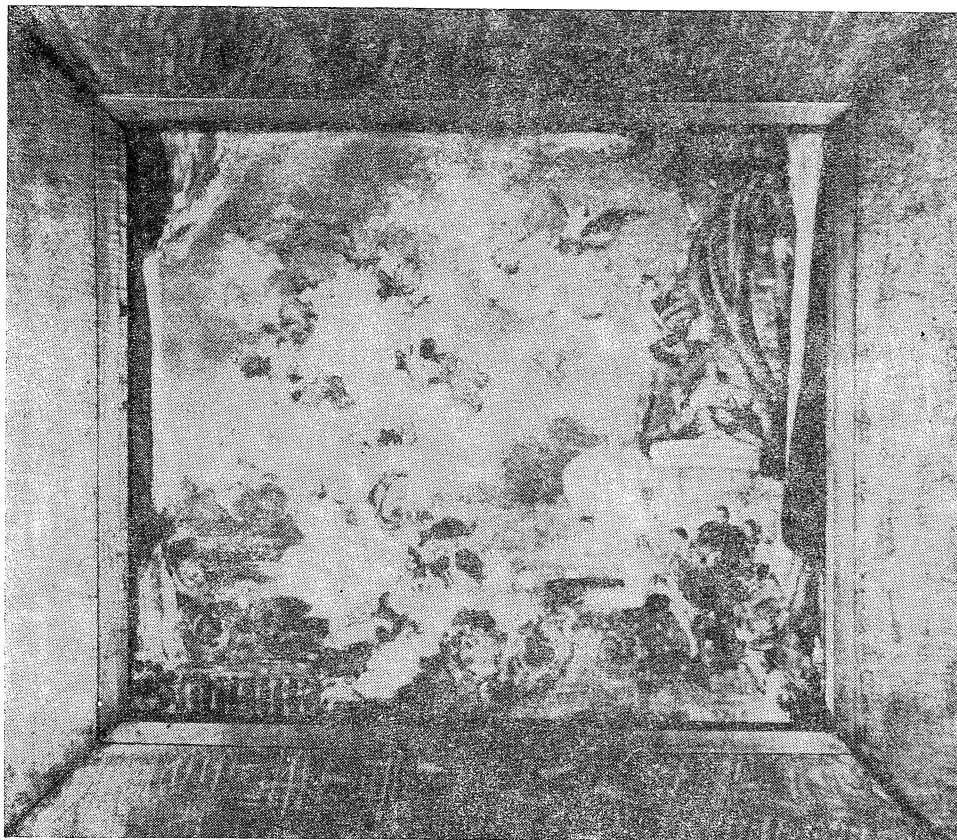

5. Popiersie L. Nitscha złotnika krakowskiego, gips, nie sygn.

wacji malarstwa wykonała konserwację 48 obiektów, pracownia militariów — 34 obiektów, pracownia tkanin — 52 obiektów. Obok tego zlecono przeprowadzenie konserwacji 1 starodruku i 10 druków pracowni Akademii Sztuk Pięknych oraz 10 sztuk mebli Pracowniom Konserwacji Zabytków.

Przekazującymi i ofiarodawcami były w 1981 r. następujące osoby i instytucje: Janina Boratyńska, Stanisław Broniewski, Irena Jurczuk, Cecylia i Tadeusz Juszcakowie, Aleksandra Konopalska, Wacław

Kowalski, Jadwiga Klepacka, Zofia Lankau, Maciej Mikołajczyk, Michalina i Marek Morawcowie, Irena Münch, Jadwiga Muszyńska, Andrzej Nitsch, Stanisława Opalińska, Krystyna Pieradzka, Janusz Piątkowski, Zdzisław Przebindowski, Stanisław Paczyński, Wojciech Plewiński, Jan Przepióra, Juliusz Pogłódek, Witold Turdza, Ryszard Sielski, Andrzej Sitwicki, Alina Zalińska, Narodowy Bank Polski — Skarbiec Emisyjny, Krakowska Rada Związków Zawodowych, Wyższa Szkoła Teatralna im. L. Solskiego, Woj.

6. Projekt kurtyny dla Teatru im. Juliusza Słowackiego, mal. K. Mańkowski

Przedsiębiorstwo Handlu Wewnętrznego — Oddział Obrotu Art. Sportowo-Turystycznymi, WSS „Sportem” — Oddział Gastronomii, Wydział Kultury Urzędu m. Krakowa, Wydział Budżetowo-Gospodarczy Urzędu m. Krakowa, Zarząd Okręgu Krakowskiego ZPAP, Akademia Sztuk Pięknych.

Był też wśród ofiarodawców anonim sygnujący swój dar kryptonimem „Krakowianka”.

WYSTAWY

W ciągu 1981 r. zorganizowano szereg wystaw czasowych zarówno w salach własnych Muzeum, jak i poza terenem naszej placówki. Do najpoważniejszych zaliczyć trzeba wystawy zagraniczne. Cieszące się od lat niesłabnącą popularnością Szopki krakowskie eksponowane były we Włoszech, Holandii i Republice Federalnej Niemiec. Ekspozycje te cieszyły się bardzo dużym powodzeniem i, jak poinformowali Muzeum zagraniczni odbiorcy, oglądano je „kilka razy sto tysięcy osób”. Szopki eksponowane były także w Muzeach Okręgowych w Sandomierzu i Częstochowie.

Z wystaw organizowanych w Krakowie najwięcej trudu włożono w przygotowanie dużej ekspozycji poświęconej 200-leciu Sceny Narodowej w naszym mieście. Wystawą tą, otwartą w okresie Dni Krakowa, zainaugurowano obchody tej ważnej dla naszej kultury rocznicy. Tytuł wystawy „Aktorowie narodowi mają honor zaprosić” był parafrazą formuły stosowa-

nej na XVIII-wiecznych afiszach teatralnych. Myślą przewodnią scenarzystów było zaprezentowanie sylwetek znakomitych artystów scen krakowskich poprzez rozmaite dzieła sztuki uwieczniające ich postaci — portrety, rzeźby, grafiki, fotografie itd. Wystawę wzbogacono szeregiem rekwizytów, kostiumów i projektów scenograficznych. Dążeniem organizatorów wystawy było zaprezentowanie materiałów dotychczas mało lub prawie wcale nie znanych krakowskiej publiczności. Przyjęto zasadę, że okresy najstarsze, od 17.X.1781—1799—1865, będą pokazane w całym bogactwie istniejących dokumentów, okresy następne zaś w wyborze. Kryterium wyboru to ranga artystyczna aktora, jego związki ze sceną krakowską. Scenariusz wystawy przygotowały Halina Sitkowska i Halina Gembalowa, autorami koncepcji plastycznej byli Leszek Wajda i Marek Grosse. Obok materiałów własnych na wystawie wykorzystano muzealia udostępnione przez następujące placówki: Muzea Narodowe w Krakowie, Warszawie i Wrocławiu, Muzea Okręgowe w Toruniu i Płocku, Muzeum Teatralne w Warszawie i Galerię Teatru im. J. Słowackiego.

Dorocznym zwyczajem zorganizowano też wystawę poświęconą Krakowowi, tym razem w rysunkach zasłużonych dla naszego miasta malarzy, którzy w pełni zasługują na zaszczytne miano dokumentalistów piękna architektury Krakowa. Mało znane podwórka i zaułki, niedostrzegane attyki czy portale to treść prezentowanych rysunków L. Łepkowskiego, Fr. Turka, Br. Schönborna i L. Getza. Wystawę przygotowała Stanisława Opalińska.

Obok wyżej wymienionych dużą frekwencją cieszyła się ekspozycja zorganizowana z okazji 100 rocznicy urodzin premiera i wodza naczelnego w okresie okupacji, gen. Władysława Sikorskiego.

Jeszcze jedną ciekawą inicjatywą było przygotowanie wystawy złożonej z prac dzieci, które po wysłuchaniu legend o Krakowie i zapoznaniu się z dziełami sztuki związanymi z tą tematyką, przedstawiły własne wizje rysunkowe poświęcone zwyczajom, obrzędom i podaniom o legendarnym Krakowie.

DATY OTWARCIA WYSTAW

A. Sala wystawowa, ul. Franciszkańska 4

- 14.II. — „Ocalić od zapomnienia”, IV pokonkursowa wystawa fotograficzna.
- 27.III. — „Kraków mało znany” (architektura i detale w rys. XIX i XX w.), kom. mgr St. Opalińska.
- 1.VII. — „Pamięci gen. Władysława Sikorskiego”, kom. mgr Janusz Nowak.
- 27.VIII. — „Laureatki miasta Krakowa”, kom. mgr T. Wroński.
- 16.X. — „Arnolfo di Cambio”.
- 6.XI. — „Legends Krakowa w rysunkach dzieci”.
- 8.XII. — „XXXIX pokonkursowa wystawa szopek krakowskich”.

B. Wystawy zagraniczne

- 1.V. — Aachen (RFN) — „Szopki krakowskie”.
- 15.XII. — Norimberga (RFN) — „Szopki krakowskie”.
- 18.XII. — Rotterdam (Holandia) — „Szopki krakowskie”.

C. Wystawy objazdowe

- 6.II. — Sandomierz — „Szopki krakowskie”.
- 3.II. — Częstochowa — „Szopki krakowskie”.

D. Wystawa z okazji Dni Krakowa

- 12.VI. — Sale Śródmiejskiego Domu Kultury, ul. Mikołajska — „Aktorowie narodowi mają honor zaprosić”, kom. mgr H. Sitkova, H. Gembalowa.

W organizacji wystaw współpracowano z następującymi instytucjami i organizacjami społecznymi: Muzeum Narodowym w Krakowie, Muzeum Narodowym w Warszawie, Muzeum Teatralnym w Warszawie, Muzeum Narodowym we Wrocławiu, Muzeami Okręgowymi w Płocku i Toruniu, Muzeum Wojska Polskiego, Muzeami Okręgowymi w Sandomierzu i Częstochowie, Szkołą Gminną w Hyżnem, Wojewódzkimi Archiwami Państwowymi Krakowa i Rzeszowa, Rozgłośnią Polskiego Radia w Krakowie, Związkiem Bojowników o Wolność i Demokrację, Towarzystwem Miłośników Historii i Zabytków Krakowa, Towarzystwem Przyjaźni Polsko-Włoskiej, Zarządem Wojewódzkim Ligi Kobiet w Krakowie, Teatrem im. J. Słowackiego w Krakowie, Biblioteką Jagiellońską i Biurem Wystaw Artystycznych w Krakowie.

DZIAŁALNOŚĆ NAUKOWA I UPOWSZECHNIENIOWA

Praca naukowa Muzeum prowadzona była wielokierunkowo. Wiele uwagi poświęcono okresowi okupacji hitlerowskiej, gromadząc materiały i przygotowując wstępną dokumentację do mającego powstać odrębnego oddziału poświęconego walce krakowian w czasie II wojny światowej. Podjęto też gromadzenie materiałów do przygotowywanej na rok 1982 wystawy z okazji 40 rocznicy powstania PPR. Kontynuowano badania poświęcone dawnym tradycjom i zwyczajom krakowskim, na bieżąco uzupełniając dane ankietowe krakowskich szopkarzy. Wiele uwagi poświęcono naukowej dokumentacji zbiorów, dokonano pełnej naukowej inwentaryzacji 441 obiektów i re-inwentaryzacji 542.

Przygotowano do druku szereg rozpraw będących podsumowaniem dotychczasowych prac. Mgr H. Świątek w ramach badań i dokumentacji architektury miasta przygotował artykuł „Architektura i budownictwo peryferii Krakowa na przełomie XIX i XX w.”. Mgr Z. Jednorowska ukończyła prace nad zbiorem numizmatów sumując swe dociekania artykułem „Zbiór numizmatów z gałki Wieży Ratuszowej”. Mgr T. Wroński przygotował cykl mini monografii poświęconych okresowi okupacji niemieckiej: „Liban — karny obóz służby budowlanej w Krakowie 1942—1944”, „Obóz w Płaszowie w l. 1942—1945”, „Fort krzestawicki — miejsce masowych egzekucji Polaków w Krakowie w l. 1939—1941”. Mgr J. Nowak przygotował artykuł „Cmentarz kalwiński w Łuczanowicach”, a mgr A. Litakowa „Problem czasu w realistycznym malarstwie XIX w.”.

W pracy upowszechnieniowej starano się kontynuować te działania, które dawały dobre rezultaty w latach poprzednich.

Utrzymywano ścisłą łączność przede wszystkim ze szkołami, adresując do nich wiele propozycji. Doroczni już zwyczajem było Muzeum współorganizatorem wielu konkursów historycznych, wśród nich dla szkół podstawowych „Kraków w epoce średniowiecza”. Nową inicjatywą było zorganizowanie przy pomocy i współudziale Krakowskiej Spółdzielni Mieszkaniowej i Rozgłośni Polskiego Radia w Krakowie konkursu pod hasłem „Herb — znak mojego osiedla”. Pracownicy Muzeum przygotowali audycję radiową poświęconą heraldyce i herbom Krakowa i jego dzielnic oraz cykl prelekcji omawiających historię tych terenów, na których zlokalizowane są nowe osiedla. Dzieci biorące udział w konkursie opracowały własne graficzne projekty herbów — znaków swoich osiedli.

Trwała nadal współpraca z Pałacem Młodzieży w ramach akcji „Dzieci szkół gminnych w Muzeum”.

W okresie letnim udostępniono Capelli Cracovienis sale muzealne na koncerty kameralne organizowane w ramach festiwalu „Muzyka w starym Krakowie”. Odybło się 7 koncertów.

Po wystawach stałych i czasowych oprowadzono 246 grup wycieczkowych. Wygłoszono 19 prelekcji na tematy związane z Krakowem, jego sztuką i zabytkami, przyjęto 30 grup dziecięcych na imprezie „Go-

dzina legend krakowskich", odbyło 32 spotkania z dziećmi spędzającymi wakacje w Krakowie.

Pracownicy Muzeum byli też prelegentami na spotkaniach organizowanych przez Towarzystwo Miłośników Historii i Zabytków Krakowa.

W Teatrze Lektora przygotowano 3 nowe imprezy, powtarzano też kilkakrotnie wcześniej opracowane programy:

- 18.I. — „Rozmowa z cieniem” wg tekstów J. Parandowskiego, wyk. M. Przybylska, E. Wojciechowska.
- 8.III. — „Portrety rokokowych dam” wg tekstów St. Wasylewskiego, wyk. M. Przybylska, E. Wojciechowska.
- 14.VI. — „A wiecie wy, o co sprawa się toczy...” — rzecz o Teatrze Rapsodycznym (listy, wspomnienia, recenzje, poezja) wyk. M. Przybylska, E. Wojciechowska.

Teksty przygotowała E. Wojciechowska, oprawę scenograficzną z eksponatów muzealnych — W. Turdza, który zaprojektował także i wykonał plakaty i zaproszenia.

Dorocznym zwyczajem zorganizowano:

- 20.IV. — Konkurs na najlepsze tradycyjne pamiątki emausowe i „Rękawki” przy udziale Instytutu Sztuki Ludowej PAN, Spółdz. „Milenium” i Spółdz. im. St. Wyspiańskiego.
- 25.VI. — Tradycyjny pochód Lajkonika i jego drużyny.
- 4.VI. — „królewskie strzelanie”, zwyciężył A. Oremus.
- 14.VI. — uroczysta intronizacja króla kurkowego „Niecomłodszeo”.
- 3.XII. — XXXIX konkurs najpiękniejszych szopek krakowskich.

DZIAŁALNOŚĆ WYDAWNICZA

Duże trudności poligraficzne oraz brak papieru miały istotny wpływ na działalność wydawniczą Muzeum. Zadbano przede wszystkim o realizację podstawowych druków informacyjnych, dot. wystaw orga-

nizowanych przez Muzeum. Z większych druków wymienić tu trzeba folder jubileuszowej wystawy teatralnej „Aktorowie narodowi mają honor zaprosić...” oraz monograficzne opracowanie L. Ludwikowskiego „Stara Bóznica na Kazimierzu w Krakowie”.

RADA MUZEALNA

26.I. odbyło się posiedzenie Rady w budynku przy ul. Pomorskiej 2. Posiedzenie to miało charakter wizji lokalnej w pomieszczeniach przyznanych Muzeum na zorganizowanie nowego oddziału poświęconego przedstawieniu martyrologii ludności Krakowa w czasie okupacji hitlerowskiej.

30.III. kolejne posiedzenie Rady poświęcono sprawom Muzeum Walki i Męczeństwa, organizowanego przy ul. Pomorskiej 2. Członkowie Rady po szczegółowym omówieniu spraw związanych z kształtem organizowanej placówki uznali, że w obecnych warunkach, ze względu na szczupłość pomieszczeń, nie da się należycie rozwiązać propozycji Muzeum.

16.XI. Rada zapoznała się i przedyskutowała plan pracy Muzeum na rok 1982.

ZMIANY PERSONALNE

W roku 1981 przyjęci do pracy zostali: Janina Jarosz, Maria Szymońska, Teodor Gąsiorowski, Ewa Gaczoł, Marian Długosz, Izabella Czupta, Katarzyna Dulak, Halina Gawron, Anita Kafiaków, Tomasz Filip, Janusz Opiłko, Zofia Kłosowska, Bożena Musiał, Krystyna Malik, Krystyna Kucemba, Grażyna Janowiec, Anna Szeląg, Beata Trafiał, Dagmara Pudełek, Małgorzata Kwiatek.

Długoletni pracownicy obchodzili jubileusze 35-lecia: Mieczysław Donatowicz i Mieczysław Kubicki.

Odeszli z pracy następujący pracownicy: E. Dobrołęcka, L. Herian, J. Jarosz, Z. Jednorowska, G. Kania, L. Lewandowska, M. Szczepańska, K. Bujarska, Z. Włoch, S. Łukomski, B. Gąsienica, Z. Moskwa, E. Donatowicz, E. Krawczyk, S. Szufa, D. Susuła, M. Kubicki.